

K IMENOVANJU NOVEGA VIDEMSKEGA NADŠKOFA**Za versko enakopravnost Beneških Slovencev****Nezakonito službujoči duhovniki - Rodezija in Beneška Slovenija**

Imenovanje msgr. Zaffonata, škofa iz Vittoria Veneta, za videmskega nadškofa je dogodek, katerega pomen sega daleč preko meja videmske pokrajine. Za cerkvenopolitične razmere v Beneški Sloveniji se namreč ne zanimajo živo le slovenski in jugoslovanski katoliki, temveč je o njih že pred desetletji razpravljala tudi širša mednarodna javnost.

Novi nadškof je prevzel od svojega predhodnika zelo težko in usodno dediščino. V slovenskem delu škofije je pokojni msgr. Nogara na žalost ustvaril stanje, ki je v odločnem nasprotju z izročili katoliške Cerkve in nespornimi predpisi krščanske morale.

O krivicah, pod katerimi žive tamkajšnji slovenski verniki, bi se dala napisati cela knjiga. Za danes se hočemo omejiti na eno samo, toda zelo važno in bistveno stvar.

DUHOVNIKI, KI NE RAZUMEJO VERNIKOV

Napisali smo že, da je za časa fašizma msgr. Nogara imenoval v več ko dveh tretjinah slovenskih duhovnij tuje dušne pastirje, ki ne poznajo jezika vernikov. Odkar tu službujejo, so pretekla že dolga leta in njihova dolžnost bi bila, da se nauče jezika ljudstva, med katerim žive in delujejo.

Predpisi Cerkve so v tem pogledu nesporni: vsak misijonar, ki ga pošljejo v prekomorje, se mora, še preden gre, seznaniti z jezikom ondodnega prebivalstva, ali se ga naučiti, brž ko tja dospe. Kar velja za Afriko in Azijo, velja tudi za deželo, v kateri je sedež in vodstvo vesoljne Cerkve, torej tudi za Beneško Slovenijo.

Toda med našim ljudstvom pastirujoči tuji duhovniki se ne drže teh predpisov. Ko so k nam prišli, so čez noč odpravili slovenske pridige, slovenski verouk in slovenske molitve in pri tem je ostalo do današnjega dne. Namesto da bi se seznanili z jezikom domačinov, silijo vernike, naj se oni nauče jezika priseljenih duhovnikov. Predpis Cerkve so postavili na glavo. Naša svetišča so pretvorili v učilnice italijanščine, jih spremenili v raznarodovalnice vernikov.

Njihovo ravnanje je v kričeem navzkrižju celo s konkordatom, ki ga je Mussolini sklenil 11. februarja 1929 s sv. stolico in ga je De Gasperi dal po vojni iznova potrditi od parlamenta: Župnikom — je rečeno v 22. členu — naj se dodajo, če je treba pomožni duhovniki, ki »znajo poleg italijanščine tudi jezik domačinov, da bi se dušno pastirstvo opravljalo *po predpisih Cerkve v jeziku vernikov.*«

Smisel člena, ki ga je Vatikan izsilil Mussoliniju, je nedvoumen. Dušno pastirstvo se mora v Beneški Sloveniji opravljati v jeziku domačinov. Zakaj se priseljeni tuji duhov-

niki ne drže tega predpisa? Zakaj ga že leta in leta dan za dnem gazijo? Ker so v prvi vrsti raznarodovalci in nasprotniki Slovencev in nato šele — duhovniki!

PAPEŽ INOCENC III.

Pri tem je treba pomisliti, da kar od priseljenih duhovnikov zahtevamo, ni utemeljeno samo v obstoječem konkordatu, temveč tudi v večstoletnih nepretrganih izročilih Cerkve.

Tako je že pod vlado papeža Inocenca III. leta 1215 četrti Lateranski vesoljni cerkveni zbor naslovil na škofe »strog ukaz«, naj v krajih, kjer prebivajo ljudje »raznih jezikov, imenujejo za dušne pastirje moše, ki lahko opravljajo službo božjo, delijo zakramente in poučujejo vernike z zgledom in besedo v »različnih jezikih.«

Še mnogo strožji so pa bili predpisi tako zvanih »Pravil papeške pisarne«, ki so pod papežem Ivanom XXII v začetku 14. stoletja postali sestavni in pisani del cerkvenega prava: slovito 20. pravilo določa, da je imenovanje dušnih pastirjev, nevesčih domače-

ga jezika, kratko in malo *»neveljavno in brez vrednosti«* (nullius in robore momenti).

Ti predpisi so ostali v veljavi do meseca maja 1918, ko jih je pod Benediktom XV. nadomestil novi Cerkevni zakonik. Sedaj obstoječi zakonik na žalost ni prevzel v svoje besedilo slavnega 20. pravila, a ga tudi ni preklical. Jasno je pa za vsakogar, da Cerkev z novim zakonikom ni nameravala razveljaviti svojih dušnopastirskih načel, ki jih je uzakonil že pod Inocencem III., to je pred več ko 700 leti, a se jih od Kristusovih časov do današnjih dni vsepovsod drži. Saj je Pij XI. še aprila 1928 izjavil pred kratkim umrlemu nemškemu škofu iz Osnabrueckna dr. Berningu, da sta *»verouk in dušno pastirstvo v materinem jeziku naravna in nadnaravna pravica katoličanov.«*

Ker novi Cerkevni zakonik niti ni hotel niti ni mogel odpraviti naravnega in božjega prava, je slovito 20. pravilo moralno še vedno v veljavi ter ga morajo odgovorni škofje pri imenovanju dušnih pastirjev v narodno mešanih krajih vestno upoštevati.

Poziv novemu nadškofu

Že to, da je pokojni msgr. Nogara namestil v Beneški Sloveniji duhovnike tuje narodnosti, ni bilo v skladu z načeli in izročili Cerkve. Saj so ravno zadnji papeži, Benedikt XV., Pij XI. in Pij XII., stalno učili in poudarjali, naj se, če je le mogoče, imenujejo za dušne pastirje — celo v Afriki in Aziji — moše ki so istega rodu kot izročeni jim verniki. Zakaj le duhovniki iste narodnosti temeljito razumejo miselnost in potrebe vernikov ter so sposobni najuspešneje širiti med njimi katoliško resnico.

Najmanj, kar bi bil pa moral msgr. Nogara zahtevati od tujih duhovnikov, je bilo, da se v določenem roku nauče jezika domačega prebivalstva. One, ki tega ne marajo ali ne morejo storiti, bi bil moral odstaviti ter jih nadomestiti s takimi, ki so voljni in sposobni pastirovati v Beneški Sloveniji po predpisih in izročilih Cerkve.

Nedopustno in vnebovpijoče je namreč, kako morejo in smejo katoliški duhovniki mirno in nemoteno leta in leta odtegovati vernikom dušno pastirstvo v njihovem jeziku ter jih tako pred celim svetom ropati pravice, ki jim jih je dal sam Stvarnik. Taki duhovniki morajo biti čimprej odstranjeni!

To smo zahtevali — na žalost zaman — od pokojnega msgr. Nogare in enako prošnje smo v vesti dolžni nasloviti na novega nadškofa.

Pomislek, da današnje stanje v Beneški

Sloveniji traja žalibog ponekod že desetletja ter da se je kot navada že tako ukoreninilo, da se ne da kar čez noč spremeniti, ni utemeljen v cerkvenem pravu. Ker je dušno pastirstvo po besedah Pija XI. *»naravna in nadnaravna pravica katoličanov«,* po 27. členu Cerkevnega zakonika ta pravica *ne more nikoli zastarati* ter je — kakor tam beremo — *»ne more nobena navada v katerisibodi točki ukiniti.«*

Pravica beneškoslovenskih katolikov je torej nesporna, je večno živa, dana jim od Boga samega in zaradi tega jim je nobena oblast na svetu in tudi sama Cerkev ne more vzeti.

Iz tega sledi, da je službovanje in pastirovanje tujih duhovnikov v Beneški Sloveniji *nezakonito.*

OBNOVI NAJ SE ZAKONITO STANJE

Ena najtežjih, a obenem najpomembnejših nalog novega videmskega nadškofa je, da spravi čimprej dušno pastirstvo svoje škofije v soglasje s cerkvenimi predpisi in izročili ter z načeli večno veljavnega naravnega in božjega prava.

Napraviti je treba korenit konec vsem zlorabam dušnega pastirstva v politične in raznarodovalne namene.

Kar zahtevamo, je prav za prav zelo malo in samo po sebi umevno. Želimo le to, da

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

NIHČE GA NI BRANIL

Dvajseti občni zbor komunistične stranke Sovjetske zveze je še vedno v središču zanimanja mednarodne javnosti. Posebno pozornost so vzbudili ostri napadi, ki jih je Mikojan naperil proti pokojnemu Stalinu in njegovi politiki.

Stalinova knjiga »Gospodarski problemi socializma v Sovjetski zvezi«, izšla eno leto pred njegovo smrtjo, je po Mikojanovem mišljenju polna napačnih trditev o razvoju kapitalizma v svetu. Ravno tako zgrešen je Stalinov »Kratki učbenik zgodovine komunistične stranke v Sovjetski zvezi«, ki so ga doslej vsi komunisti častili kot nekako sveto pismo. V njem se »nekateri osebe samovoljno povečujejo, druge se pa sploh ne omenjajo«. Nekateri udeleženci v meščanski vojni l. 1918 se v knjigi »krivično proglašajo za sovražnike ljudstva«.

Mikojan je cikal na stare soborce Lenina, kot so bili Radek, Buharin, Rilov in Zinovjev, katere je Stalin obtožil veleizdaje ter jih dal usmrtiti.

Posebno odločno se je Mikojan zagnal proti oboževanju poedinih nezmotljivih voditeljev ter zahteval, da mora v stranki odločati le kolektivno ali skupno vodstvo, v katerem so vsi enakopravni. Njegovim besedam so vsi navdušeno pritrjevali in na občnem zboru se ni našla niti ena oseba, ki bi bila vzela v zaščito pokojnega Stalina, čeprav so ga isti močje 20 let slavili kot »velikega voditelja svetovnega proletariata«.

Občni zbor v Moskvi je zelo važen, ker se na njem polagajo temelji bodoče politike Sovjetske zveze, kar bo imelo precejšen vpliv tudi na potek svetovnih dogodkov.

MOGOČE »ŠE DRUGI KORAKI«

Avstrijskega zunanjega ministra Figla je v ponedeljek vprašal neki nemški časnikar, kaj namerava dunajska vlada storiti v zadevi južnega Tirola.

»Mi vztrajamo« - je odvrnil Figl - »pri zahtevi, da se izvede pariška pogodba«.

Zadnji čas se je položaj na južnem Tirolskem v nekaterih rečeh zboljšal, v drugih pa poslabšal. Naloga avstrijske vlade je, da stopi v stik z italijansko z namenom, da se manjšinski pariški dogovor uresniči. »Pozneje« - je dodal Figl - »bomo videli, ali so potrebni še drugi koraki«.

Iz tega lahko sklepamo, da namerava Dunaj gnati vprašanje južnega Tirola do kraja.

STRINJAMO SE

Giorgio Cesare, urednik mesečnika Trieste, je priobčil v socialnodemokratskem glasilu La Giustizia članek, v katerem odklanja vladni načrt o uzakonitvi naših šol. Tudi po njegovem bi morali o vpisu otrok v slovenske šole odločati starši in ne kake uradne komisije.

Ravno tako se mu zdi krivično, da je otrokom slovenskih optantom in jugoslovanskih državljanov prepovedano obiskovati šole s slovenskim učnim jezikom.

Vprašanje slovenskih šol v Italiji in italijanskih v Istri bi morali - poudarja Cesare - reševati istočasno in po enakih načelih. Obe vladi bi se tudi o tem morali sporazu-

meti. V tem primeru je reciprociteta izvedljiva.

Strinjamo se. Vendar bi radi opozorili gospoda Cesara, da socialdemokratski minister prosvete gospod Rossi do danes ni še umaknil ali spremenil vladnega načrta o naših šolah.

PRVO NAKAZILO

Rimska vlada je te dni izplačala slovenskemu društvu Dom prvih 175 milijonov lir, da bi z njimi lahko začelo graditi nov kulturni dom za tržaške Slovence. Novo postopje, v katerem bo slovensko gledališče in bodo lahko gstvoale tudi operne družbe iz inozemstva, naj bi nadomestilo nekdanji Narodni dom na trgu Oberdank, ki so ga fašisti l. 1920 do tal požgali.

Z gradbenimi deli bodo v ulici Petronio pričeli že meseca marca. Samo po sebi se razume, da mora nova stavba služiti kulturnim potrebam vseh tukajšnjih Slovencev neglede na njihove strankarske ali ideološke razlike. Postati mora vsenarodno središče naše prosvete.

OBČINSKE VOLITVE

Če naj bi bile meseca junija, bi morala poslanska zbornica in senat odobriti novi volilni zakon najkasneje do 22. marca, to je v enem mesecu. Ker se to najbrž ne bo zgodilo, nameravajo, kakor beremo, preložiti volitve na jesen, in sicer na nedeljo 23. septembra. Bomo videli.

LEPAKI ZOPER ALKOHOLIZEM

Te dni je ves Pariz preplavljen z lepaki, ki opominjajo državljane, naj se varujejo preobilne pijače. V podzemskih železnicah vidiš slike, kako pijancu razpadajo jetra in se mu kvari želodec. Na stenah bereš: »Nikoli ne spij več ko en liter dnevno. Ne pij redno žganja! Otrokom izpod 14 let ne dajaj nikoli samega vina!«

Tako vodi vlada borbo proti alkoholizmu, ki je postal narodna bolezen Francozov in izpodkopuje njih zdravje. Uspehov ni še videti: še vedno je v Franciji 250 tisoč gostiln in 2 milijona oseb popije dnevno več ko po 2 litra vina.

SPET TRŽAČANI V AVSTRALIJO

V sredo zjutraj je ladja Flaminia zopet odpeljala v daljno Avstralijo 103 Tržačane. Danes pa odpotuje z vlakom druga skupina 300 oseb.

Izseljence je na pomolu pozdravila velika množica znancev in prijateljev ter jim želela, da bi v novi domovini našli košček kruha, ki jim ga današnji Trst ne more več dati.

SMRT MINISTRA

Pretekli teden je iznenada umrl finančni minister Vanoni. V senatu je imel govor, med katerim je bilo opaziti le to, da postaja ministrov glas čedalje šibkejši. Proti koncu so senatorji ugotavljali, da Vanoni ne razume več točno njih vprašanj. Hitel je in zaključil. Nato je začel tožiti, da ga boli glava, postajal je bled in se ni mogel več držati pokonci. Spremili so ga v urad predsedni-

ka senata, ga položili na divan in poklicali zdravnike, ki so ugotovili, da je ministra zadela kap in da zanj ni več rešitve.

Ni preostalo drugega kot obvestiti ženo in hčere. »Rekla sem Ti« - je šepnila žena - »da ne smeš iz hiše, ker je vreme pod ničlo!« - »Bila je moja dolžnost priti sem« - je dahnil. Kmalu zatem ni mogel več govoriti in je jel hropeti in po približno eni uri umrl.

Segnija je smrt tako presunila, da je ob mrtvem prijatelju bruhnil v glasen jok.

NEPISMENOST

Il Corriere della Sera je priobčil zanimiv članek o nepismenosti v Italiji. Iz zadnjega ljudskega štetja izhaja, da je v državi 12 in pol odstotka ljudi, ki ne znajo niti pisati niti čitati. Takih, ki se znajo le podpisati, je pa 40 odstotkov vsega prebivalstva.

Vprašanje je zelo resno - pravi list - zakaj nepismenost niža proizvodnjo, pospešuje zločine in ovira splošni narodni napredek.

Slovinci nimamo po zadnjih podatkih niti enega odstotka nepismenih, torej 13-krat manj kot Italijani.

TITOVO PISMO

Tito je doživel zadoščenje, da je tudi občni zbor komunistične stranke Sovjetske zveze te dni javno obsodil politiko, ki jo je vodil Stalin do Jugoslavije. »Po naši krivdici je dejal podpredsednik vlade Mikojan« - so se bili odnosi z nekaterimi državami znatno poslabšali, tako n. pr. z Jugoslavijo. Toda mi smo bili pripravljeni te naše napake in znote priznati.«

Maršal Tito je istočasno poslal občnemu zboru pismo, v katerem izraža zadovoljstvo, da so se odnosi med Beogradom in Moskvo tako srečno popravili. Sodelovanje med obema državama - poudarja Tito - bo koristilo tudi čvrstitvi miru na svetu.

Titovo pismo so zborovalci pozdravili z ogromnim ploskanjem.

ADENAUERJEVE TEŽAVE

Zahodnonemška vlada v Bonnu je sestavljena iz Adenauerjevih krščanskih demokratov in liberalcev. S pomočjo liberalnih poslancev je Adenauer imel v parlamentu tako večino, da je lahko mirno in varno vladal.

Sedaj se je pa zgodilo, da je liberalna stranka v deželnem zboru Westfalske in Porenja potegnila s socialnimi demokrati ter pooblastila socialista Steinhoffa, naj sestavi novo deželno vlado.

Ker je nemogoče, da bi liberalci v Bonnu sodelovali z Adenauerjem, na Westfalskem pa se horili proti njemu, bo osrednja nemška vlada skoro gotovo odstopila.

POSARJE

Nemški zunanji minister von Brentano in francoski Pineau sta se pogajala v Parizu o bodočnosti Posarja. Ker se nista mogla zediniti, sta razgovore prekinila. Jasno pa je že danes, da bo ta obmejna dežela z nemškim prebivalstvom prej ali slej priključena matični državi. Francozi so se s tem že pomirili, ker vedo, da danes ni več mogoče trajno odrekati narodom pravice, da se združijo v eno državo. Zato bo pa Adenauer nudil Francozom vse mogoče gospodarske ugodnosti in podpiral njihovo politiko v Evropi.

NOVICE

NEMŠKI POMOŽNI ŠKOF

Južni Tiroleci so kakor znano razdeljeni v dve škofiji: severni del dežele spada pod Brixen, kjer vlada nemški škof dr. Gargitter, južni del z glavnim mestom Boenom je pa podrejen italijanskemu nadškofu v Tridentu dr. De Ferrariju.

Nemška manjšina se že 30 let bori za to, da bi bila vsa dežela združena v eno škofijo pod nadpastirjem njenega rodu. Združenje bi se bilo moralo izvršiti že po konkordatu iz l. 1929, kjer je bilo določeno, da se morajo meje škofij kriti z mejami posameznih provinc. Za deželo Bocen torej ena sama škofija!

Po 17 letih je sedaj papež imenoval v Bočnu nemškega pomožnega škofa g. Henrika Forerja, kateremu so dana posebna pooblastila, da samostojno upravlja nemški del tridentinske škofije. Dežela sicer ni še cerkveno združena, toda Nemci imajo vsaj zaščeno, da jim odslej vladata nadpastirja njihove krvi.

DAVČNA MORALA

Nekateri senatorji so vprašali finančnega ministra, kako je mogel veliki filmski podjetnik in bogataš Ergas prijaviti davkarji za en milijon letnih dohodkov, ko je vendar znano, da je ta gospod daroval samo igralki Silvani Pampanini za nič manj ko 30 milijonov lir draguljev in nakita.

PROČ Z VISLICAMI

Angleški parlament je z večino glasov odpravil smrtno kazen, češ da ne odgovarja več današnjim časom. Obsojence so usmrčali tako, da so jih obesili. Vsako leto je končalo na vislicah povprečno 13 ljudi, in

ZA ČAST SLOVENSKE DUHOVŠČINE

V zadnji številki smo obvestili našo javnost o težkih obrekovanjih, ki jih je priobčil zoper slovensko duhovščino na Tržaškem rimski dnevnik *Il Tempo*. List je pisal, kako je v zakristiji na Opčinah slovenski duhovnik napadel italijanskega sobrata »s pestmi in brčami«, ter označil na splošno naše duhovnike za divje nacionaliste, ki »pogostoma groze italijanskim, da jih bodo pretepli«.

Tako je govoril o naših duhovnikih dopisniku dnevnika — kakor beremo — sam glavni tajnik Kršč. demokracije za Tržaško prof. Romano, katerega smo zato pozvali, naj pove, ali je to res ali ni res. Gospod pa do danes trdovratno — molči.

Zakaj ne odgovori? Njegov molk pomeni lahko, da se čuti krivega, ali pa so v njegovih očeh slovenski duhovniki tako brezpomembni ljudje, da se mu ne zdi vredno zavede pojasniti.

Voditelja tukajšnje italijanske krščanske stranke ponovno opozarjamo na predpise katoliške morale, ki mu nalagajo, da storjeno krivico popravi. Kot človek in kristjan je g. Romano po vesti dolžan, da v istem dnevniku, v katerem so blatili čast in dobro ime slovenske duhovščine, pove resnico ter se javno opraviči.

Še enkrat ga zaradi tega vabimo, naj že enkrat jasno spregovori!

sicer morilec, izdajalec, roparji, požigalci vojaških naprav in slični.

V Italiji je bila odpravljena smrtna kazen že l. 1890, a jo je spet uvedel Mussolini predvsem zoper »politične zločince«, to se pravi proti svojim nasprotnikom. Sorazmerno največ je dal usmrtiti Slovencev in Hrvatov iz Julijske Krajine. — L. 1945 je Italija smrtno kazen iznova odpravila.

MRZLA GORICA

Sončna Gorica je od nekdanj znana po svojem izredno milem podnebjem in zato so jo nekoč imenovali avstrijsko Nico. Letos je pa tudi njo pritisnil hud mraz. Prejšnji petek se je toplomer znižal na 15 stopinj pod ničlo in Soča je čez in čez zmrznila. Ledena plošča jo je pokrila od pevmskega mosta pa tja do podgorskega jeza, kar se zelo redko primeri.

PRIDNI POSLANCI

V rimski zbornici se poslanci precej redno udeležujejo sej. Najbolj pridni so demokristjani, od katerih je vsak izmed njih bil lani le 28 krat odsoten. Takoj za njimi pridejo komunisti, ki so manjkali lansko leto vsak povprečno le 32 krat.

Za njihovo marljivost je nekoliko poskrbel tudi pokojni De Gasperi, pod katerim je bilo določeno, da se poslancu, ki ne pride v parlament, odtegne za vsako sejo 10.000 lir od mesečne plače.

KO JE KUPOVAL ČASNIKE

V brzem vlaku Milan—Neapelj je potoval trgovec z znamkami Mario Zanaria. Na neki postaji je šel kupit časopise. Ko se je vrnil v voz, je s strahom opazil, da je z mreže za prtljago zginila torba z znamkami v vrednosti — 20 milijonov lir. Vsako zasledovanje pretkanega tatu je ostalo doslej brezuspešno. Tako drago niso menda še nikogar stali časopisi.

ABESINSKI ODLIČNIK

Ko je bil Tito v Adis Abebi, so ga pozdravili tamkajšnji mestni odličniki. Sedaj je prišlo na dan, da je med njimi bil tudi Herman Neubacher, nekdanji dunajski župan in med zadnje vojno Hitlerjev diplomatski zastopnik v Beogradu. L. 1945 so ga izročili Jugoslaviji, kjer je predsedel okoli 7 let kot vojni zločinec v zaporih Sremske Mitrovice.

Za versko enakopravnost Beneških Slovencev

Nadaljevanje s l. strani

bi z našimi verniki v Beneški Sloveniji ravnali recimo tako kakor delajo cerkvena oblastva s katoliki v afriški koloniji Rodeziji. Slovenščino naj spoštujejo in ščitijo na enak način kakor jezik cimembo ondotnih črncev. Beneški Slovenci bi bili že s tem zadovoljni.

Če se bo novemu videmskemu nadškofu posrečilo obnoviti v dušnem pastirstvu pokrajine zakonito stanje, mu bo ves slovenski narod globoko hvaležen. S tem svojim dejanjem novi nadpastir ne bo le koristil slovenskim vernikom v svoji škofiji, temveč obenem ugledu vesoljne Cerkve in njegova odgovornega vodstva v svetu.

Ko je pred poldrugim letom bil v naših krajih katoliški pisatelj iz Švice ter slišal o cerkvenopolitičnih razmerah v Beneški

Sedaj je na vplivnem mestu v Abesiniji. Mož je vsekakor spreten in si zna pomagati.

SPET O NJEJ GOVORIJO

Ni še dolgo, odkar so potihnile vesti o ljubavnem romanu angleške kraljične Margarete. Zdaj se je pa razširila govorica, da misli prestopiti iz protestantske v katoliško vero ter se zapreti v samostan.

ČUDEN SVET

Pri nas je vse v ledu in zimi, v južni Afriki pa je taka vročina, da veliki požari uničujejo žetev. V vseh cerkvah so oznanili prošnje procesije, da bi odvrnili od dežele preveliko vročino. Lepo bi bilo, ko bi je mogli vsaj nekaj poslati k nam.

KAJ VSE KRADEJO

Na Westfalskem v zahodni Nemčiji so tatovi vdrli na veliko kmetijo ali farmo, kjer gojijo podgane za zdravniške poskuse. Ukradli so 200 podgan. Bogsigavedi, kaj bodo zdaj z njimi počeli.

NEMŠKA MORNARICA

Zapadna Nemčija obnavlja svoje vojno brodogradnjo. V delo bodo dali 153 bojnih ladij, ki stanejo državo lepo vsoto 459 milijonov dolarjev ali okoli 290 milijard lir. Ti načrti dokazujejo tudi, da si je Nemčija gospodarsko precej opomogla. Ni daleč več čas, ko bodo nemške podmornice spet rezale oceane.

BOGATA ZBIRKA

Kako majhna reč je pisemska znamka in koliko vrednost lahko ima! Pred kratkim je eden največjih ljubiteljev pisemskih znamk Caspary v New Yorku zapustil svojo zbirko, ki so jo ocenili na nič manj ko na tri milijone dolarjev.

ZA MRAZOM POVODNI

Medtem ko se je pri nas vreme nekoliko zboljšalo, se še vedno skoraj vsa Evropa bori proti mrazu. Zlasti hudo je v Angliji, Franciji in Španiji.

V Franciji računajo, da je do sedaj povzročil mraz samo v poljedelstvu na desetine milijard škode.

V Nemčiji pričakujejo nov val mraza, ki baje prihaja iz Rusije. V Jugoslaviji imajo mnogo težav z ledom na zmrznjeni Donavi. Če ne razbijejo pravočasno ledu, bo prestopila bregove. V Makedoniji pa še dežuje. Tu so reke že prestopile bregove in ogrožajo polja. Kaj bo šele, ko se bosta talila po Evropi led in sneg!

Sloveniji, začetkoma sploh ni hotel verjeti! Mislil je, da mu ljudje enostavno — lažejo. Šele ko je šel sam v Beneško Slovenijo, se je uklonil resnici. Da so v srcu Evrope in v katoliški Italiji, kjer imajo sedež papeži, take dušnopastirske razmere po drugi svetovni vojni še mogoče, ga je navdajalo z globokim ogorčenjem. Tako njega, neprizadetega tujca!

Kdor misli, da se bo raznarodovanje beneških Slovencev s pomočjo Cerkve lahko mirno in neopaženo nadaljevalo, se bridko moti. Klic zapostavljenega ljudstva bo slej ali prej našel odmeva med ostalimi katoliki v Evropi ter močno škodoval ugledu in vplivu Kristusove Cerkve.

Da se to prepreči, želimo vsi, odvisno pa je predvsem od cerkvene politike, ki jo bo vodil novi videmski nadpastir v svoji škofiji.

Dopisi v Tržaškem

OPČINE

Te dni je italijanski kaplan z Opčin v dopisu Piccolu zanikal, da bi bilo kdaj prišlo do spopada med njim in kakim slovenskim duhovnikom v zakristiji openske cerkve. O dogodku je bil poročal rimski dnevnik Il Tempo, sklicujoč se na demokrščanskega prvaka prof. Romana, kar je seveda Piccolo hitro povzel in raztrobil.

Dati moramo g. Mariu Cividinu priznanje, da je ravnal kot se spodobi za katoliškega duhovnika. Poznamo ga in vemo, da je poštenjak in da mu je zagrizenost tuja. Veseli nas, ko ga slišimo, kako na glas slovensko moli z našimi otroki v openski cerkvi, in zato ga spoštujemo. Naj mu bodo te vrstice Openca v zadoščenje in v znak naše hvaležnosti.

Kaj naj pa rečemo o časnikarjih, ki so vrgli v svet tako debelo laž? Za gospode pri Piccolu vemo, da nimajo resnice preveč v časti in da, kadar gre za Slovence, se ne strašijo pretiravanja ali celo laži. Nekoliko manj razumljivo nam je pretiravanje ali celo laži drugih italijanskih časnikarjev, ki nas sploh ne poznajo in bi zato ne smeli občutiti do nas sovraštva. Zakaj ne pišejo tako, kakor zahtevata čast in morala pravih časnikarjev?

Zdi se nam, da so tega krivi njihovi tržaški tovariši in tukajšnji šovinistični politikantje, pri katerih iščejo informacije. Dolžnost resnih časnikarjev bi pa bila, da se o vesteh tudi sami prepričajo, ali so resnične ali ne. Le na ta način bi se preprečile laži in krivice, ki jih brezvestni in na senzacijske udarjeni časnikarji prečestokrat delajo bližnjemu ter s svojim pisanjem zastrupljajo vse bralce.

Openc.

SV. IVAN

Pretekli četrtek zvečer so v hiši št. 32 v ul. Pagliaricci našli mrtvega starčka. Zdravniška komisija je ugotovila, da se je revček zastrupil z gorilnim plinom ter umrl že pred 12 urami. Dolgo so ugibali, kako se je mogel zadušiti s plinom, ki ga v tisti hiši sploh ni. Po daljših preiskavah so strokovnjaki ugotovili, da je plin uhajal iz pokvarjenega voda in se skozi hišni zid razširjal v sobo, kjer je ležal starček. Plin je uhajal tudi v dveh drugih hišah, kjer pa k sreči ni prišlo do nobenih nezgod, ker sto stanovalci

pravočasno spoznali grozečo nevarnost. Delavci Acegata neprenehoma iščejo mesta drugih morebitnih okvar.

Vest o čudni starčkovi smrti je pri nas vzbudila velik preplah. Upamo pa, da bo Acegat pravočasno poskrbel, da se ne zgodijo nadaljnje nesreče.

Naj danes ponovno poudarimo, da je ulica Pagliaricci v obupnem stanju, saj je bolj podobna kraškemu kolovozu kakor predmestni cesti. Skrajni čas je, da jo občina temeljito uredi in asfaltira. Naše občinske svetovalce prosimo, naj to vročo željo tolmajiho pri pristojnih oblastvih.

LJUDSKE HIŠE V NABREŽINI

V prvi polovici februarja se je v Trstu sestala komisija, ki je imela nalogo, da nakaže 10 stanovanj v dveh nedavno tega zgrajenih ljudskih hišah v Nabrežini. Prosilcev je bilo 62. Devet stanovanj so dodelili domačinom, eno pa družini nekega orožnika, ker tako predpisuje zakon.

Do teh stanovanj imajo po zakonu absolutno prednost ljudje, ki so rojeni v občini. Zato je komisija odbila vse prošnje, ki so jih vložili begunci ali drugi prišleki.

Upamo, da bo zavod za ljudske hiše v kratkem zgradil še druga poslopja ter tako znatno omilil hudo stanovanjsko krizo v naši občini.

SESLJAN

Pretekli teden se je na tukajšnji železniški postaji pripetil dogodek, o katerem si v

vsej vasi slišal najrazličnejše pripombe. Z enim popoldanskim vlakom so policijska oblastva pripeljala iz Vidma precejšnjo skupino jugoslovanskih prebežnikov, ki jim je posebna mednarodna komisija odbila pravico do političnega zavetišča v Italiji. V Sesljanu so Jugoslovani morali izstopiti z vlaka, kjer jih je čakal policijski avtobus, da jih popelje na obmejni blok pri Fernetičih. Ko je vlak že odpeljal, se je neki begunec bliskovito izmuznil policijskemu varstvu ter začel dirjati za vlakom.

Ker je vlak imel dve lokomotivi, eno spredaj, drugo zadaj, je bežečega mladeniča zapazil tudi zadnji strojevodja, ki je brž pritisnil na zavore, tako da se en del železniških vozov ločil od ostalega. Nastala je velika zmeda, a policistom se je kljub temu posrečilo prijati ubežnika.

Dogodek je našel odziv tudi v tržaškem mestnem svetu, kjer so demokristjani protestirali proti vračanju prebežnikov iz Jugoslavije.

ZIMA NA TRŽAŠKEM

Zadnjo soboto smo že mislili, da nas je obiskal tretji val mraza. Zapihala je močna burja in je proti večeru pričelo snežiti. V nedeljo se je pa po dolgih dneh zopet prikazalo sonce in je bil toplomer ves dan nad ničlo. V ponedeljek je bilo tudi lepo vreme, medtem ko se je naslednji dan zvečer vsa dežela pokrila s snežnim plaščem.

Letošnji mraz je povzročil veliko škodo predvsem pri vodovodih, ker so zaradi leda popokale mnoge cevi. Občutno škodo je utrpel zlasti Kraški vodovod in so mnoge vasi ostale več dni brez vode.

O volitvah v Nabrežini

Na eni zadnjih sej devinsko-nabrežinskega občinskega sveta je župan Terčon poročal, da je od zadnjih volitev leta 1952 število volilnih upravičencev naraslo za 306 oseb. Do 20. januarja t. l. je bilo v volilnih seznamih vpisanih 3623 oseb, medtem ko jih je bilo leta 1952 le 3317.

Na prvi pogled se ta sprememba zdi naravna in malenkostna, vendar če jo globlje in temeljiteje pretrimo, pridemo do zaključka, da je stvar zelo resna. Iz županovega poročila izhaja, da je bilo iz starega seznama obnem črtanih kar 556 oseb, od katerih se je dobršen del izselil, druge pa so pomrle ali zgubile volilno pravico zaradi raznih kazenskih obsodb. V teh štirih letih se je v občino naselilo 536 oseb, ki so vse bile vpisane v volilne sezname, medtem ko je 326 oseb bilo nanovo vpisanih, ker so stopile v 21. leto. Novih volivcev je 20. januarja bilo torej skupno 862.

Nočemo trditi, da je razmerje med slovenskimi in italijanskimi volivci za časa zadnjih volitev popolnoma odgovarjalo narodnostni sestavi devinsko-nabrežinske občine, vendar tedanje stanje ni bilo še zdaleč tako izmaličeno, kakor je današnje. Kakor smo že povedali, je v volilne sezname bilo vpisanih 536 nanovo naseljenih oseb, ki so zvečale število volivcev za 16 odstotkov. Odveč bi bilo poudarjati, da so ti ljudje v ogromni večini italijanske narodnosti, ki so našli zatočišče v skoraj vseh vaseh nabrežinske občine in predvsem v begunskem naselju

pri Štivanu. Jasno je, da bo ta močna skupina volivcev igrala važno, da ne rečemo odločilno vlogo na bodočih volitvah.

Kako bodo tukajšnji Italijani nastopili, ne vemo. Iz raznih priprav in govoric v njihovih krogih smemo pa upravičeno sklepati, da bodo sestavili enotno listo. Slovenci bomo imeli torej pred seboj fronto, ki pojde od socialnih demokratov do misovcev. Ta blok bi spričo naše razcepljenosti in nesloge znal celo zagospodariti v občini in s tem bi nacionalisti dosegli že zdavnaj zaželeni cilj.

Sedaj nastane vprašanje, kaj naj naredi slovenski domačini. Trdno smo prepričani, da bomo Slovenci, ki nam po vseh božjih in človeških postavah edinim pritiče uprava lastne hiše, to nečedno namero znali preprečiti, če bosta v vseh naših ljudeh zavladala zdrava pamet in najosnovnejši čut samohrane. Pred grozečo narodno nevarnostjo moramo vsi Slovenci sodelovati ne glede na svetovnonazorske razlike, ki nas ločijo. Izredni časi zahtevajo izredne ukrepe, zato bi bilo usodno, če bi se n. pr. slovenski katolik ali naprednjak pomišljala stopiti na skupno listo z drugače mislečimi Slovenci.

Tu je v nevarnosti narodnostni značaj občine, od katerega je odvisna tudi gospodarska in socialna bodočnost slehernega slovenskega občinarja. Zbrati je treba sposobne, nesebične in požrtvovalne može, ki bodo vsem našim volivcem jamčili, da bodo vodili upravo devinsko-nabrežinske občine še nadaljnja štiri leta dobro in pošteno.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V soboto, 25. t.m., ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdejska cesta 7

KRSTNA PREDSTAVA

J. B. Priestley

Sreča, kje si?

V nedeljo, 26. t.m., ob 16. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«

Sreča, kje si?

V torek, 28. t.m., ob 16. uri v dvorani v Škodnju

Sreča, kje si?

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Na četrtkovi seji preteklega tedna so svetovalci razpravljali predvsem o proračunu občinskih podjetij za leto 1956. Uprava električnih naprav predvideva 24 milijonov lir dobička. Proračun plinskega podjetja izkazuje 8 milijonov primanjkljaja, vodovodna uprava pa 14 milijonov. Čistega dobička imajo vsa tri podjetja le dva milijona.

Za izpopolnitev mestnih podjetij bodo letos potrosili 54 milijonov, in sicer 18 za zboljšanje električne mreže, 30 za plinske in 6 milijonov za vodovodne naprave.

Župan dr. Bernardis se je pred zaključkom seje spomnil tudi nenadne smrti ministra Vanonija. Z ganljivimi besedami je v kratkem govoru orisal veliko in pomembno delo tega poštenega političnega voditelja italijanskega naroda.

ZBERIMO ŠOLSKO KNJIZNICO

Ravnateljstvo in profesorji slovenske gimnazije in liceja naprošajo starše in vse ljubitelje šole, naj se po svojih močeh žrtvujejo, da zavod zbere primerno šolsko knjižnico. Potrebna je knjižnica, ki bo razpolagala zlasti z leposlovnimi in znanstvenimi deli slovenskih pisateljev.

Neki slovenski oče je v ta namen že daroval šoli popolno zbirko Cankarjevih del.

PODGORA

Novi tovarniški prostori za izdelovanje rayonskega blaga so v glavnem dokončani. Dela v novi tovarni so se tudi že začela, čeprav še ne v polnem obsegu. Nekaj desetih delavcev so pa le zaposlili. Pri tem moramo še zlasti omeniti, da so v to delo sprejeli le take delavce, ki so dokončali eno izmed srednjih ali strokovnih šol. To naj bo tudi opozorilo slovenskim staršem, da poskrbijo svojim otrokom vsaj nižjo srednješolsko izobrazbo, saj jo danes zahtevajo skoraj vsi poklici.

ŠTEVERJAN

Spodobi se sporočiti po Novem listu, da sta preteklo soboto praznovala zlato poroko naš farni grobar in njegova žena ga. Marija. Trdega dela in truda polna je bila Vajina dolga življenjska pot! Niso Vama cvetele rožice. Trd je bil kruh, ki sta ga delila svojim otrokom, a ga vendar sedaj v miru uživata med otroki in vnuki. Da bi še dolgo let živela v domačem krogu zdrava in zadovoljna, Vama žele vsi Števerjanci, posebno pa še čitatelji našega lista.

Zadnjič smo poročali o drznih tatvinah, ki so se pri nas dogodile. Danes moramo žal zopet ožigosati ogabno vandalsko dejanje, ki se je pred nekaj dnevi pripetilo v naši vasi.

Pred Terčičevo domačijo je rasla lepa smreka. Deset let je bila okras hiše in smo jo mimoidoči z veseljem gledali. Sedaj pa leži posekana in oskrunjena v cestnem jarku. Zaenkrat še ne vemo, kdo je zagrešil tatvino in zadnje še ogabnejše dejanje. Ko zremo za imena, jih homo objavili v časopisih.

Naši udje so že otrpnili zaradi hude in dolge zime ter ostrega vetra. Želimo si lepe pomladi tudi zato, ker nam zastaja vse delo; ko to pišemo, kaže, da se nam bo ta želja

izpolnila. Naše upanje je tudi sv. Matija, o katerem pravijo, da led razbija.

Hvale vredno je, da se je naše županstvo v tej zimi spomnilo revnih občinarjev. Sklenilo jim je razdeliti 100 tisoč lir. Vsaka revna družina bo dobila po 4000 lir. V ta namen je tudi prefektura podelila občini 50 tisoč lir iz sklada za zimsko pomoč, kar smo v listu svoj čas že povedali ter dostavili, da bi morala biti podpora za našo revno občino večja.

ŠTMAVER

Čeprav je v nedeljo dopoldne močno snežilo, smo Štmaverci vendar kar se da slovesno obhajali praznik farnega zaščitnika sv. Valentina. Bili so časi, ko so naše žegnanje počaščali tudi številni drugi Brici in goriški meščani, a tega že več let ni, ker na ta praznik zmerom ali dežuje ali pa sneži. Pri slovesni maši je pridigal g. Eržen, popoldne pa nas je s svojim govorom počastil g. Mirko Rijavec. Letos smo bili s pridigo g. Rijavca še posebno zadovoljni, ker nam je povedal mnogo zanimivega in zelo poučnega iz svojega bogatega misijonarskega poznavanja tujih dežel in plemen.

Pri nas je več ljudi bolnih za influenco in pljučnico. Mnogo se jih prehladi, ker manjka voda, ki si jo moramo večkrat precej daleč poiskati. Zato prosimo sv. Zdravka, naj izprosi vsem našim bolnikom ljubelega zdravlja, nam vsem pa pomladnega lepega vremena, ker smo se zime že naveličali.

IZ SOVODENJ

Pred kratkim je imel naš občinski svet redno sejo, na kateri so svetovalci izvolili tri preglednike občinskih računov za leto 1954. Za leti 1953 in 1954 znaša primanjkljaj skoro 2 milijona 700 tisoč lir. Občinski svet bo prosil goriško hranilnico za posojilo, če bodo pogoji ugodni.

Kakor drugod smo tudi Sovodenjci letos precej trpeli zaradi hudega mraza, posebno še v prvih dneh preteklega tedna. Naša Vipava je poledenela čez in čez, česar so se zelo veselili predvsem otroci.

Opozoriti jih pa moramo pravočasno na nevarnost, ki nastane, ko se bo let začel tati. Za te dni napovedujejo namreč gorak val iz Afrike.

Z VRHA

V sredo preteklega tedna je pri nas umrla 73-letna ga. Cotič Marija, rojena Devetak, žena našega dolgoletnega občinskega svetovalca g. Cotiča Antona.

Pokojnico je spoštovala vsa vas in tudi okolica. Bila je dobra mati, delavna in skrbna gospodinja ter zvesta Slovenka.

Pogreba se je udeležilo obilo vaščanov ter veliko ljudi iz drugih vasi. Na njeni zadnji poti so jo spremljali tudi sovodenjski občinski svetovalci z županom na čelu. Pevci so ji v cerkvi in na grobu zapeli lepi žalostinki.

Blagi pokojnici naj sveti večna luč! Žalujoci družini, zlasti njenemu možu, občinskemu svetovalcu, izrekamo Vrhovci globoko sožalje.

ŠTANDREŽ

V četrtek preteklega tedna je bil redni občni zbor naše zadrage, katerega se je ude-

ležilo veliko članov. Iz poročil predsednika, odbornikov, tajnika, načelnika trgovinskega odseka in drugih smo spoznali, da to društvo ni samo v korist članov, marveč tudi občinske skupnosti. Obenem pa društvo Slovencev dokazuje, da je mogoče doseči lepe uspehe v trgovini in pri kmečki proizvodnji, ako se skupno nabavljajo moderni stroji in druge potrebščine ter združno prodajajo kmetijski pridelki.

DOLENJE

V torek preteklega tedna je izbruhnil v Loncah na posestvu Silvije Ronzini, ki ga obdeluje 91-letni kolon Sfiligoj Alojzij, hud požar. Ogenj je povzročil občutno škodo. Zgorelo je več stotov sena in slame. Požar je poškodoval tudi stanovanjsko hišo in druga poslopja. Na zgradbah je baje 800 tisoč lir škode, vsa škoda pa znaša nad milijon lir. Orožniki sumijo, da je požara kriv neki Sfiligojev sorodnik. Ali je ta sum opravičen, ne vemo.

IZ GRADEŽA

Med vsemi kraji na Goriškem je zaradi zime najhuje prizadet Gradež. Zato ga je predpreteklo soboto obiskal prefekt dr. De Zerbi, da bi na mestu samem proučil, kaj je treba ukreniti, da se beda prebivalstva omili. Takoj je odredil, da se težko prizadetim ribičem nemudoma da primerna podpora.

Pet kilometrov od Gradeža leži lepi otoček Barbana s slovito romarsko cerkvijo in frančiškanskim samostanom. Tako blizu, a vendar je bil ob zadnjem mrazu odrezan od sveta, kakor da je kje v Sibiriji. Preko krhkega leda si ni nihče upal na otok. Frančiškankom je zmanjkala hrana, le še moka za polento jim je ostala. Policija je po 5 dneh vrgla z letalom frančiškankom nekaj živeža in zdravil. Predpreteklo sredo so se nekateri bratje prebili s čolnom do Gradeža, kjer so se oskrbeli z najpotrebnejšim.

SMRT SLOVENSKE UČITELJICE

V preteklem tednu je v Gorici umrla gospa Marija Mally, rojena Vrtovec, ki je 38 let poučevala v deželni gluhonemnici. Več let je delila bridko usodo v istem zavodu s pokojnim župnikom Reščičem, ki je bil večletni ravnatelj in učitelj.

Ker je današnje ravnateljstvo od nje zahtevalo zdravniško spričevalo zaradi tridnevne odsotnosti pri pouku, jo je ta zahteva tako užalila, da je dolgoletno požrtvovalno in nesebično gospo učiteljico zadela kap.

Naj pokojni delavni učiteljici sveti večna luč. Užaloščeni gdč. hčerki in sinu naše globoko sožalje.

OBNOVITE TABLICE NA VOZILIH!

Do 1. marca morajo vsi posestniki obnoviti kovinske tablice na vozilih. Tablice dobe na davkarjih. Pristojbina je ista kot lani. Kdor tega ne stori do tega dneva, bo moral plačati dvojno pristojbino in poleg tega še kazni 2.000 lir.

BORBA PROTI POLJSKIM MISIM

Kmetijsko nadzorništvo opozarja kmečke posestnike, naj ne trosijo, dokler e še hud mraz, po nepotrebnem strupa proti poljskim mišim, ker v hudem mrazu strup ne more nanje učinkovati. Posestniki dobe podrobnejša pojasnila na občinskih upravah.

ZIMSKI ZELEZNISKI VOZNI RED

Odhodi vlakov z goriške postaje.
 Proti Trstu: 0.13, 6.01, 6.56, 7.41, 8.12, 9.20, 10.54, 13.55, 15.49, 17.16, 18.31, 20.02, 21.23.
 Proti Vidmu: 5.20, 6.41, 7.56, 9.36, 10.55, 13.03, 13.56, 15.50, 17.17, 19.15, 20.00, 21.05, 23.11.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Nepričakovano huda zima nam je pokvarila pustno razpoloženje. Od svečnice dalje nam je toplomer skoraj stalno kazal več ko 10 stopinj pod ničlo. Ves čas je pihal tudi znani »čedadski vjetar«, dokler nas na pustni torek ni sneg zaprl v hiše in kavarne. Skrbno pripravljene »maškarade« so zato morale odpasti. Pri topli peči smo razpravljali o novicah, ki so prihajale iz Kosce v Šentlennarski dolini, in o novem videmskem nadškofu.

NOVICE IZ KOSCE

Kosca je slovela kot najboljša in najlepše urejena duhovnija Šentlennarske doline. Čeprav majhna po številu je bila vedno vzorna. Po nekaj letih službovanja laškega duhovnika, ki je prepovedal vsako molitev v slovenskem jeziku, so se pa tam razmere tako spremenile, da sta zavladovala med ljudmi nesloga in verska mržnja. Don Boldarino je deloval pod vplivom znanega potujčevalnega zakotnega »komitata«. Ko so mu nekoč očitali, da ni sposoben spovedovati vseh svojih vernikov, ker ne zna njihovega jezika, se je izgovarjal, da mu je nadškof prepovedal se ga učiti. Ob drugi priliki so mu rekli, da bi bilo vendar dobro, če bi znal jezik svojih vernikov, on se je pa odrezal, da bi storil smrten greh, če bi se ga učil. V Čedadu smo tega gospoda dobro poznali, ker je bil vsak dan tu in se je pajdašil z najbolj zagrizenimi sovražniki našega vernega ljudstva. Pri tem se mu je pa dobro godilo in ni bil tak revež kakor ostali duhovniki Beneške Slovenije.

Ko je bila Kosca povzdignjena v župnijo, so cerkveni predstojniki uporabili priliko,

da ga odstranijo in so za novega župnika imenovali trčmunskega vikarja, gosp. Jožefa Kjačiča. Don Boldarino pa ni hotel Kosce zapustiti; v svojo obrambo je spravil na noge »komitaže« in nad dva meseca zavladoval svoj odhod, dokler ga niso predstojniki prisilili, da je odšel. Med tem so komitaži organizirali upor proti odloku cerkvenih predstojnikov. Ko je pred nekaj tedni prišel v faro novi župnik, je našel zaklenjeno župnišče. Boldarinovi podrepaniki Chiuc Gino (po domače Čuk), Tomasettig Bernard, Spogna Karel (Maurič) in Simaz Anton (Kuosar), so zahtevali, da se mora prejšnji duhovnik vrniti. Izjavili so, da slovenskemu župniku ne bodo izročili ključev, češ da je župnišče vknjiženo na njihova imena. Za njimi se seveda skrivajo znani komitaži in Boldarino, s katerimi se večkrat sestajajo v Vidmu. Namen te pustne komedije je bil dokazati, kako je bil Boldarino v Kosci priljubljen, ter da tam nočejo slovenskega duhovnika. Komitaže je seveda podprl »Messaggero«. Cerkevna oblastva so vso zadevo, ki ima politično ozadje, izročila iz previdnosti posvetni pravici; ta naj pravno prisili držneže, da izročijo ključ pravemu gospodarju. Cerkevna oblastva se niso hotela poslužiti cerkvenih predpisov, ker je verno ljudstvo pri vsej stvari nedolžno. Komedija se bo zato zavlekla v postni čas.

UKVE

V soboto, 18. t. m., so v Vidmu položili k zadnjemu počitku 33-letno Marijo Prešeren Erat. Uničila jo je težka bolezen, ki se navadno ne loteva tako mladih ljudi. In prav zato ji ni bilo več pomoči. Najprej se je zdravila v bolnici v Trbižu, od koder so jo

poslali domov, ker ji niso mogli pomagati. Slednjič se je zatekla še v videmsko bolnico, odkoder se pa ni več vrnila. Po večtedenskem navidezno uspešnem zdravljenju se je njeno stanje nenadoma tako poslabšalo, da je niso mogli prepeljati niti domov. In tako mora počivati daleč od domačije. Naj ji bo lahko tuja zemlja in naj počiva v miru!

ZABNICE

V sredo preteklega tedna je umrl domačin Kravina Valentin, ki je bil vzoren gozdni delavec, dokler ni zaradi prve svetovne vojne trajno težko zbolel. Prošnja za priznanje vojne pokojnine mu je bila žal odbita. Zato ni imel dovolj sredstev, da bi se mogel uspešno zdraviti. Vse življenje je mož veliko trpel.

Pokopali smo ga v petek. Pogreba se je udeležilo veliko vaščanov ter znancev iz okolice.

Njegovi gospe in sinovoma izrekamo vsi vaščani iskreno in globoko sožalje.

Pravijo, da bodo v kratkem začeli z gradnjo vzpenjače na Sv. Višarje.

Svoj čas smo o tej napravi že povedali svoje mnenje. Nam in vsemu vernemu ljudstvu iz Furlanije, Goriške, Tržaške, Jugoslavije in Avstrije, je na tem, da se svetovišarsko svetišče ne oskruni in postane kraj zabav. Zato smo svetovalji, naj oblastva dovoli gradnjo le do Planine, ne pa do vrha.

Čujemo, da je pokojni nadškof Nogara trbiškemu dekanu, ki ga je dvakrat obiskal za časa njegove bolezni, položil vroče na srce skrb za svetovišarsko svetišče s temile besedami: »Rešite in ohranite višarskemu svetišču pečat njegove duhovnosti. Očuvajte svetost višarskega hriba.« Zadnje voljo nadškofa Nogare morajo oblastva spoštovati in storiti vse, da se duhovno-verski pečat svetišča in hriba očuva.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Toda ni bilo časa za razmišljanje! Tromba se je spet razlegala v naskok. Strojne puške so zaregljale. Hipoma je pa grom umolknil, grobna tišina vsepovsod; le veter zavija okrog pečevja. V vojaškem radiu v poveljnikovem šatoru se sliši: »Halo, halo, tu britanski poveljujoči general Platt. Princeu Amadeju Savojskemu — Visokost, Vaš položaj je obupen — ponujam Vam pogajanja.« Princ je pomišljal. Čez nekaj trenutkov je ukazal odgovoriti: »Sprejemamo pogajanja — dovolite štiriindvajset ur premirja, da odstranimo mrtvece.«

Mrtve tovariše so spravili vojaki na kup. Popravili so razbite nasipe in prešteli svoje vrste. Bilo jih je še nekaj nad tisoč, bolj okostnjakov kot živih bitij. Naslednje jutro je podkralj poslal odposlanca: generala Volpinija, majorja Bruno in dva vojaka kot spremstvo. Z belo zastavo so se spuščali po parobku proti prvim sovražnim postojankam. Tu so bili razpostavljeni abesinski prostovoljci. Amadej je skozi daljnogled opazoval, kako so se odposlanci bližali prvi črti. Vsem je zastajal dih. Naenkrat je udarilo na uho divje rjovenje. Množica črnih teles z bleščecimi dolgimi noži se je vrgla proti peščici odposlancev in — ni jih bilo

več. Amadej je odložil daljnogled, se naslonil na skalo in se bridko razjokal.

Še isti večer je ukazal splošen izpad. Več ur so se nasprotniki bili z noži in zobmi. Sovražni obroč se je še bolj zožil. General Platt pošlje svoje odposlanca, ki prinašajo opravičilo za zahrbtni napad na odposlanca in ponujajo častno predajo. Podkralj je dobro vedel, da ima vsak drugi vojak le še po pet nabojev, živeža pa še za opoldne ne.

Sprejel je ponudbo. Krvava in raztrgana četa se je začela pomikati nizdol. Amadej je s pribočnikom še v zadnjem trenutku nagradil nekaj kamnov, zasadil lesen križ na vrh, spodaj pa je zasul steklenico z listkom: »Mojim padlim prijateljem v večem spomin. Amadej.« Udrle so se mu solze, jokalo je za padlimi tovariši, jokalo za svojo mladostjo, za svojim zgubljenim, mladim življenjem.

Spodaj, globoko na ravnini pod Ambo, je igrala vojaška godba. Nasprotnikove čete so se postavljale v red. Četa premaganih se je počasi vijugala po strmini. Premagani podkralj jo je dohitel. Kot da jih je preletela iskra, so tedaj vsi, tudi ranjeni stopili v strumen korak.

S princem in trobentačem na čelu so korakali brambovci skozi postrojene angleške

čete, ki so dvignile puške v pozdrav. General Platt je pristopil, salutiral princeu Amadeju in ga prosil, naj se ima za častnega ujetnika. Bridek nasmeh je bil poslednji odgovor.

V istem hipu je angleški radio javil, da se je podkralj udal in tako je prišla vest tudi v Miramar.

Princeu je angleški poveljnik peljal z vsemi častmi v ujetništvo v daljno kolonijo Kenijo sredi Afrike. Sporočilo o padcu Ambe Alagi je radio raznesel po vsem svetu. Slišali so ga tudi v Italiji in v belem gradu ob Adriji. Spet je na stolpu zaplapolala črna zastava. Princessinja Ana je pa jokala v krogu svojih otročičev.

SMRT V TUJINI

Vendar je v poltrih sreih še telo tiho upanje. Z gradu je zginilo črno znamenje, ko je angleški radio naznanil, da so kraljevega ujetnika pripeljali v Nairobi, glavno mesto Kenije.

Morda so zmagovalci hoteli savojski hiši ponuditi roko in ji pomagati, da se opere sramota predaje. Zato so princem poraz sami opisovali kot junaško borbo vojaka, ki mu usoda ni bila mila.

Toda zopet je posegla vmes težka prerokba, nevidno zapisana nad Miramarom. Vlada v Rimu ni hotela pristati na to, da bi visokega ujetnika zamenjali. Črni diktator se je bal, da bi glas o žalostnem koncu Amadeja ne zbudil ljudske nevolje v državi in tako zatemnil njegovo lastno slavo. Kolo usode se je moralo obrniti do konca... (Dalje)

KULTURNE VESTI

V Moderni galeriji v Ljubljani so odprli zvezno razstavo slik in kipov, izmed katerih naj bi izbrali dela, ki bi jih poslali na beneško bienalo. Iz neznanega razloga — najbrž iz užaljenosti — pa na razstavi niso zastopani najboljši umetniki iz Slovenije in Hrvaške.

Sedemdesetletnico praznuje slovenski igralec in režiser Milan Skrbinšek, ki je vodil v letih 1918-1919 tudi slovensko tržaško gledališče.

Sedemdesetletnico obhaja tudi umetnostni zgodovinar, profesor ljubljanske univerze in redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dr. Franče Stele.

Petdesetletnico je praznovala ugledna slovenska literarna zgodovinarica dr. Marja Boršnik. O takih jubilejih pri ženskah tako redko slišimo...

V Parizu je umrl slavn francoski skladatelj Gustave Charpentier. Star je bil 96 let.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Chopinov večer v izvedbi pianista Doška

Pretekli ponedeljek je izbrano občinstvo prišlo na prvi stilni koncert, ki ga je priredila Glasbena Matica. Namen stilnih koncertov je, čim popolneje seznaniti občinstvo s pomembnimi deli enega samega skladatelja. Chopin je gotovo eden najbolj priljubljenih svetovnih skladateljev in je zato razumljivo in pravilno, da je Glasbena Matica izbrala prav njega za svoj prvi stilni koncert.

Mladi zagrebški pianist Freddy Došek se nam je na poti v domovino po številnih koncertih v Švici in Avstriji predstavil s izbranim programom Chopinovih skladb. Spored so otvorili štirje Preludiji in Nokturno, ki spadajo vsi med najbolj nežne sklad-

be tega čustvenega skladatelja. Sledila jim je njegova najlepša in najzahtevnejša Sonata, iz katere je posebno znan tretji stavek — Zalostinka. V drugem delu sporeda so še sledili razigrani Scherzo, šest tehnično zelo zahtevnih študij in — kot dodatek — Valček in Poloneza.

Prav v vseh skladbah se nam je Došek odrazil kot zelo spreten tehnik in nas je presenetil s svojim zrelim, zaokroženim prednašanjem. Zanj je značilno, da ima uravnovešen smisel za celoto in da pridejo vse posamezne glasbene misli in podrobnosti v pravi meri do veljave.

Občinstvo je spremljalo spored z navdušenjem in toplo ploskalo po vsaki točki. Po končanem koncertu je nekaj drobnih deklete — verjetno klavirske začelnice — hotelo izraziti pianistu svoje občudovanje in so ga iskale, da mu stisnejo roko.

Zelimo si mnogo takih koncertov. Radi bomo pozdravili Doška, ko se bo vrnil k nam, da nam spet pričara tako lepoto.

ALOJZ KUMER

Če se kmet 41 krat popraska

(Ob 1. štev. Naše sodobnosti)

Ko je 1945 Juš Kozak začel z Novim svetom, si gotovo ni predstavljal, da bo revija s tem zanositno imenom kaj kmalu zakrnela v togo akademsko publikacijo brez žive zveze s slovensko kulturno stvarnostjo. Izmenjava pri krmilu revije, ki jo je Juš Kozak po nekaj letih prepustil bratu Ferdu, je pustila Novi svet natančno na isti sipini, kamor je bil že naseljen. Do naslednje spremembe je prišlo, ko je k reviji, preimenovani v Našo sodobnost, pristopil kot sourednik idejnik Boris Ziherl. Ta sprememba revije ne samo da ni poživila, ampak ji je celo odtujila vrsto kulturnikov, ki so bili sicer njeni sodelavci.

Da je v resnici šlo za neko tiho opozicijo med slovenskimi književniki, se je izkazalo pred meseci, ko je sprejel uredništvo mlajši publicist Drago Segar, ki mu je uspelo izdati številko, v resnici vredno imena revije. K uspehu je brez dvoma pripomogla tudi sistematična, neidealna in včasih neodgovorna denigracija, ki jo je vršila revija mlajših Beseda na račun pripadnikov srednje generacije, ki so tako vzpodbudeni z vrsto kvalitetnih in tudi izrednih sestavkov izpričali svojo težo v današnji slovenski kulturi. Toda kakor ena lastovka ne naredi pomladi, tako tudi tista prva številka pod novim uredništvom ni priklicala pomladi za Našo sodobnost. Stevilke, ki so doslej sledile, so začele čedalje bolj bledeti v staro neživljenjsko shemo, sodelavci so začeli spet kopneti in vsebina spet iceseneti.

Prva številka letošnjega letnika je že značilen primer tega vračanja na staro. Takšna, kakršna je, bi lahko izšla tudi pod prejšnjim urednikom — v kolikor je danes sploh smiselno uporabljati to ime za ljudi, ki je vse njihovo delo v tem, da pasivno no-

sijo v tiskarno to, kar jim sodelavci bolj ali manj slučajno znašajo.

Vsekakor je v tej številki najbolj zanimiv prispevek urednika samega, ki obvešča naročnike in bralce, da se je sestavil nov uredniški odbor iz desetih ljudi, z njim vred enajstih. Ob vseh teh imenih, ki bi jih bilo preveč celo za konzorcij, kaj šele za mesečnik, se človek ne more znebiti vtisa, kakor da gre za neko ideološko-obkoljevalno skupino, ki naj vzame uredniku vsako samostojnost. Kar pa najbolj presepeča, je dejstvo, da sta med njimi tudi imeni bivših urednikov, ki bi jima drobec avtokritike moral braniti dostop k reviji, ki je pod njunim uredništvom vsebinsko izhrala.

In kakor da je revija mahoma občutila učinek tega uradnega posega, se zdaj predstavlja v tiski nekdanji mrtvi shemi, ko je naročnik in dvomu, ali naj sploh razreže njene strani. Tokrat je ne rešuje niti ime Cirila Kosmača, ki je bil doslej resen delavec na polju slovenskega leposlovja. Prej bi rekli nasprotno.

S tem ne mislimo niti na jedro zgodbe, ki čeprav nakazana, izkazuje že v prvem nadaljevanju tisti ceni, do kraja zguljeni prijem vojne tematike, ki je danes, deset let po vojni, nedopusten, če pisatelj noče otepati prazne slame. Mislimo samo na tehnično plat pisanja, enostavno na elementarno pisateljsko veščino, na abecedo psihologije, ki je orodje tega poklica. Da bo stvar nazorna, naj omenimo le, da eden od nosilcev te povesti, kmet, ne dosega še tako zmaličene Jurčičeve karikature, saj mu pisatelj na 16 straneh teksta, kjer ta kmet nastopa, da globokoumno nalogo, da 70 krat reče »Hm, kajpak! in da se 41 krat »popraska! In to danes najboljše plačani slovenski pisatelj!

BRALEC

H. Heine in njegov rod na Slovenskem

(Ob stoletnici njegove smrti)

17. t. m. je nemško govoreči svet slavil stoletnico smrti pesnika Heinricha Heineja. Bil je za Goethejem drugi velikani nemškega pesništva, hkrati pa pravo njegovo nasprotje. Goethe je videl svoj ideal v klasičnih in je bil delno že po naravi, še bolj pa po lastni volji tudi sam človek iz klasične — uravnovešen v svoji čutnosti in oboževanju lepote in olimpijsko miren nasproti dogajanju v tedanjih Nemčiji in Evropi. Heine pa je bil vihrav in nestanovit, občutljiv in strasten v vsem svojem čustvovanju ter odprt za vse bolečine in radosti sveta.

Bil je Jud in v tem je bila njegova nesreča in sreča. Nesreča zato, ker se je čutil Žida in hkrati Nemca in ni mogel biti popolnoma niti eno niti drugo, čutil pa je, da bi lahko bil in da tudi je oboje. Bil je vrojen v nemški narod in se je čutil življenjsko povezanega z njim. Hkrati pa ga je tisoč nevidnih krvnih žilic povezovalo z narodnim in duhovnim občestvom svojih judovskih prednikov in v tem je bila njegova sreča, ker je imel tako univerzalnejšo vizijo sveta. Bil je notranje raztrgan in raztrgan, a velikodušen in strastno vnet za svobodo, kot je bil Goethe za lepoto. Ljubil je svojo nemško domovino, hkrati pa bičal njene napake, kakor zaljubljenec, ki bi rad, da bi bilo njegovo dekle idealno in ji zato očita, če ni taka. Toda Nemčija je Heineju zamerila te očitke. Nacionalisti so ga prezirali in odklanjali, hitle-

rizen pa ga je hotel dosledno in za vedno izločiti iz nemške književnosti. A Heine se je vrnil vanjo — ali bolje rečeno, vrnil se je na tisto častno mesto v njej, ki mu pritiče, saj izločiti ga iz nemške literature ni moči. Nacizem je s takim poskusom le dokazaval svojo blaznost in nekulturnost.

Naprtil pa je nemškemu narodu krivdo do Heineja in povzročil občutek sramu v tistih, ki niso pozabili, da je posvetil Heine svoji domovini največji in najlepši dar, ki ga je premogel — svoj pesniški genij. Zato praznujejo te dni stoletnico njegove smrti v Nemčiji še posebno slovesno, da se mu s tem oddolžijo.

Naše bralce bo morda zanimalo, da živj tudi na Slovenskem veja Heinejevega rodu, kamor se je preselila zaradi preganjanja v Nemčiji po letu 1700. Naselili so se v Kranju in se v prejšnjem stoletju poslovenili, ker so se ženili s Slovenkami. Bili so zdravniki, živinozdravniki, bančniki, slikarji in prirodoslovci. Z nemško vejo Heinejev so ohranili stike, vse dokler ni izumrla, Ada Hayne — tako so se prvotno pisali Heineji in tako obliko imena so si ohranili na Slovenskem — pripravljaja zdaj v slovensčini debelo knjigo o Heineju in o zgodovini tega rodu na Slovenskem.

m. z.

SEMAFOR

CASTITLJIVA OPOROKA STAREGA KOVA

Pred dnevi je umrl v Ljubljani upokojeni univertitetni profesor, pomembni slovenski književnik, pesnik »Koroških pesmi« dr. Fran Eller. V svoji oporoki je določil, naj bo pokopan v vsej tihosti. Vso svojo zapuščino pa je volil Slovenski matici v slovenske namene.

Kako redke so danes take oporoke! Ko sem bral o tem, sem se vprašal, ali niso še redkejšje kakor dobre pesniške zbirke in dobre drame in dobri romani! Zato bi v knjigo o slovenski kulturni zgodovini ob imenu Frana Ellera zabeležil, da je pokojni napisal dve pomembni deli: Koroške pesmi in lastno oporoko.

GOSPODU »VANEKU S CESTE«

Moje odprto pismo Prešernu Vas je torej tako prizadelo, da ste mi natipkali za celo stran odgovora. Tam med drugim pravite, da Vas je na Prešernovi proslavi »ob krepkih zvokih Zdravice tako prevzel«, da Vam je oko oroselo. Hvala Bogu! Če pa Vas Prešeren tako prevzame, da Vam oko »orosi« (zakaj ne »zasolzi«? — ah, to »rosenje«, ki tako obilno moči poročila s proslav v našem tisku!), potem ni izključeno, da je med nama neka možnost za sporazum. Ljubezen do Prešerna mi je porok za to. Mislim celo, da je ni stvari, v kateri bi se Slovenec ne mogel sporazumeti s Slovencev na podlagi iste ljubezni do Prešerna.

Za debato o Prešernu pa so potrebni argumenti kakor za vsak razgovor sploh. In ker jih Vi nimate, zaenkrat taka debata med nama odpade.

Vidite, ime našega velikega pesnika, ki je izhodišče teh besed, ni ne da, da ne bi bil do Vas, gospod Vanek, vljuden, čeprav Vi očitno v tej lastnosti ne prednjačite, saj sem jaz za Vas »je na poezijo usekan, zaslepljen in zraven še strupen«. Kaj še, začel sem se tipati po čelu, ali mi ne morda rastejo očala kače klopotace, saj mi Vi pravite, da »sjkam, grizem, razdiram in zastrupljam, kjer le morem...«

Ceprav ste me torej napravili za zver, Vas bom jaz na koncu prav tako kakor Vi mene »prav po domače« pozdravil, ne da bi zatulil. Ob slovesu samo še tole: še malo slovenske slovnice Vam ne bi škodilo!

POLIKARP

Nastop gojencev SNG

Med redkimi, ki se pretekle dni niso ustrašili mrazar in burje, so bili gojenci dramske šole Slovenskega nar. gled., ki so ob koncu predpreteklega tedna imeli svojo prvo javno prireditev, potem ko so komaj dobre tri mesece obiskovali šolo, v kateri poučujejo Stefka Drolčeva, Starešinič, Baloh in Lukeš. Recitali so in predvajali prizore iz Finžgarjevih, Cankarjevih in Molièrovih del. To je bil razveseljiv kulturni dogodek, ker bomo s tem dobili lepo število dobrih mladih igralcev in režiserjev, kar se bo nedvomno poznalo v slovenskem prosvetnem življenju na Tržaškem.

GOSPODARSTVO

ZIMA JE POVZROČILA OGROMNO ŠKODO

Poleg mnogih človeških žrtev je letošnja izredno huda zima povzročila tudi ogromno gospodarsko škodo, katere trenutno še ni mogoče preценiti. Številke so vse preuranjene, ker se bodo nekatere posledice mraza pojavile šele v poletnih mesecih. Gotovo je le to, da znaša škoda samo v Italiji mnogo milijard, v naših krajih pa mnogo milijonov.

Hud mraz je kmetijstvu povzročil najrazličnejšo škodo: Uničeno je mnogo povrtnine, druge pa ni bilo mogoče vsejati in so dela zastala. Ker je bil mraz v glavnem suh in niso bile njive odete s snežno plastjo in ker je zemlja zmrznila tudi do 40 cm globoko, je verjetno, da bosta marsikje nastradala ozimna pšenica in tudi zgodnji grah; iz istega razloga bo najbrž poškodovanih mnogo sadnih dreves, med katerimi so pri nas najbolj ogrožene smokve, oljke, kaki, mandeljni, nezadostno zavarovane limone in oranže, torej drevesa, ki niso v naših krajih posebno udomačena; za češnje, jable, hruške, češplje in nekatere druge vrste ni treba skrbeti, česar pa ne moremo reči za nekatere sorte breskev in marelic. Zelo verjetno je, da je nastala znatna škoda tudi v vinogradih, kjer bodo mnoge trte sicer pognale, a se bodo pozneje rozge posušile. — Mnogim je zamrznil semenski krompir itd.

Ali lahko kaj ukrenemo, da morebitno škodo zmanjšamo? Nekaj se da napraviti samo pri sadnem drevju. Temu bi morali takoj po sv. Jožefu pognojiti s solitrom, tako da bi imele koreninice takoj na razpolago nekaj hrane. S tem bi pospešili rast in bi drevo lažje premagalo neugodno stanje, ki je zaradi mraza nastalo v vsem drevesu. Pod krono vsakega drevesa bi morali podkopati od 100 gramov do enega kg apnenega solitra (nitrato di calcio) ali še bolje kalijevega solitra (nitrato di potassio).

Hud mraz je koristil samo na njivah, ki so bile preorane in kjer je ležala zemlja v velikih grudah; ta zemlja je tako zmrznila, da bo kot prah.

GNOJENJE TRT S POŠKROPLJENJEM LISTOV

Še do nedavnega smo mislili, da rastline vsrkavajo rudninske snovi samo po svojih korenincah. Danes vemo, da listi ne vsrkujejo iz zraka samo ogljikovega dvokisa, temveč tudi dušik in druge snovi, ki so slučajno v zraku, ter tudi snovi, ki pridejo na umešten način na liste. Tako se polagoma razvija gnojenje rastlin po listih.

Francoska učenjaka Lafon J. in Couillaud P. delata že več let poskuse z listnim gnojenjem trt. Dosedanji njihovi zaključki so naslednji:

1. Mladi, še ne popolnoma razviti listi, sprejemajo gnojila hitreje in v obilnejši meri kot že razviti.

2. Vsrkujeta obe strani lista, zgornja in spodnja.

3. Listi vsrkajo samo raztopljene snovi, torej ne prahu.

Najboljše učinke dosežemo s škropljenjem

raztopin apnenega ali kalijevega solitra, to pa v tem večji meri, čim šibkejša je raztopina.

S temi spoznanji se okoristi lahko tudi naš vinogradnik, če opazi, da trte napada bledica (clorosa), jih bo najbolje okrepil, če jih bo poškropil z raztopino kalijevega solitra (nitrato di potassio), in sicer naj raztopi kg tega solitra v 100 litrih vode. Škropi lahko tudi takoj po dežju.

V ITALIJI JE PREVEČ SLADKORJA

Zadnji pridelek sladkorne pese v Italiji je bil izredno visok. Tovarne sladkorja so sicer prevzele celotni pridelek pese, niso pa v celoti plačale, ker imajo višje zaloge sladkorja, kot jih predvideva potrošnja tega koristnega živila. Zato so sklicali v Ravenno zbor pridelovalcev sladkorne pese, kjer so razpravljali o nastajajoči krizi. Na zborovanju so sklenili, da je za premaganje sladkorne krize potrebno delati propagando za večjo potrošnjo sladkorja in letos zmanjšati površino posejane pese za 12%. Potrošnja sladkorja znaša v Italiji 18 kg na osebo in leto in bi jo bilo potrebno dvigniti vsaj za 2 kg, to je na 20 kg, kar je še vedno mnogo manj kot v nekaterih državah, kjer presega tudi 50 kg na osebo in leto (ZDA, Kanada, Danska). — Na izvoz sladkorja ni misliti, ker je italijanski sladkor mnogo dražji kot n. pr. češki ali pa kubanski.

BORBA PROTI OIDIJU NA TRTAH

Zadnje leto je oidij povzročil velikansko škodo na trtah v Italiji in tudi v naših krajih. Vzrok je v tem, da se borba proti oidiju ne prične pravočasno in da v njej ne vztrajamo dovolj časa.

Športni pregled

SMUCANJE

Po vsej Sloveniji so te dni bile razne smučarske tekme. Oglejmo si nekoliko število udeležencev. V Celju je nastopalo 230 smučarjev, v Krškem 92, na Prevalah 18, v Dravogradu 120, v Podpeči 140, v Crnem Vrhu nad 150, v Skofji Loki 45. Skupno je bilo torej preko 885 tekmovalcev. Bile so pa še tekme v Gomilskem, v Bohinjski Bistrici in na Pohorju. Iz tega sledi, da je smučanje prodrlo v široke množice. Če zgrade še nekaj žičnic, lahko upamo, da se bo Jugoslavija na prihodnjih olimpiadah bolje odrezala. Krona smučarskega udejstvovanja pa so bile tekme za državno prvenstvo v tekih in skokih (Delnice) in v alpskih disciplinah (Tržič). Kot kažejo uspehi, se naši olimpijci, kljub temu da so imeli največ vaj za sabo, niso najbolje odrezali. To pomeni, da sestavljalci reprezentance za Cortino niso imeli najbolj srečne roke. Novi jugoslovanski prvaki so naslednji: Hlebanja Zdravko v teku na 15 km, Belajeva iz Celja v ženskem teku na 10 km, Matevž Kordež na 30 km in Zidar v skokih. Ze v Cortini se je opazilo, da tekači precej dobro obvladajo tehniko smučarskega teka, manjka jim pa potrebne moči v rokah, kar bo treba v bodoče nadoknaditi.

Jugoslavija je lahko zadovoljna z uspehi mladincev. Na 12 km se je izkazal Perašovič iz Delnic, ki je pustil za seboj Lakota iz Mojstrane. Med mladinkam pa je zmagala Mojstrančanka Milena Cindrič.

Še večja presenečenja so bila v alpskih disciplinah. Te tekme so bile v Tržiču na Gorenjskem. Proge so bile precej težke, vendar dobre. Med olimpijci se je izkazala le Zupančičeva, ki je postala državna prvakinja v ženskem veleslalomu in slalomu. Med člani je zmagal v veleslalomu Lukane Matevž.

Oidij okuži liste že pri 4° C nad ničlo, torej pri mnogo nižji toploti kot peronospora. Posebno naglo nastane okužba po kakem pomladanskem vetru, ki prenaša trose na še zdrave liste. Zato je potrebno raztrositi žvepleni prah oziroma škropiti s škropilnim žveplom po vsakem vetru.

Trte moramo prvič žveplati, brž ko so novi poganjki dolgi od 3 do 4 cm. V tem primeru je borba proti oidiju najbolj učinkovita. Če pa to delo takrat izostane, se moramo proti oidiju boriti vse leto.

GENA PIŠČANCEV

Naši kmetje in perutinarji tožijo, da so cene piščancev nizke. Pravijo, da je tega občutnega padca cene kriv uvoz piščancev iz Jugoslavije.

Temu pa ni tako. Piščanci imajo izredno nizke cene tudi v notranjosti Italije in sicer zato, ker se je po vsej Italiji zelo razvilo vzgajanje piščancev v baterijah in je ponudba za domačo potrošnjo mnogo previsoka. Da bodo naši čitatelji vedeli, kako je drugod, navajamo primer iz okolice Macerate: Piščanec 1 kg in 110 gramov stane gojitelja: 120 lir za piščančka, 300 lir za krmo, 15 lir za segrevanje, 10 lir za cepljenje in 35 lir za naprave in za izgubo zaradi živali, ki poginejo, skupaj torej najmanj 480 lir. K temu je potrebno še dodati delo 60 dni, kolikor navadno traja gojenje. Take piščančke prodajo pa mesarjem po 330 do 360 lir za glavo (300 do 325 lir za kg). Bili so celo primeri, da so iztržili komaj 275 lir za kg. V Macerati pa prodajajo mesarji piščance po 800 lir za kg, pri čemer imajo najmanj 320 lir dobička, če so plačali za živali 360 lir in če k temu pristejemo še zmanjšanje teže pri skubljenju za 180 gramov.

Kaj sledi iz tega? Dokler so cene tako nizke in je krma tako draga, ne svetujemo nobenemu našemu čitatelju, da bi začel vzgajati piščance v baterijah.

za njim se je uvrstil Kunčič in nato sta prišla Cvenkelj ter Dornik; v slalomu pa Kunšič z Jesenice in takoj za njim Stefe, nato šele Cvenkelj. Lukane, Kunšič in Stefe niso bili v Cortini! Med mladinci pa so se uvrstili na prva mesta: med moškimi v obeh disciplinah Jamnik, med ženskami pa v veleslalomu Jamnikova, v slalomu pa Fanedelova. Zaradi poslabšanja vremena je tekmovaljevanje v smuku letos odpadlo.

NOGOMET

Zaradi neugodnih vremenskih razmer niso odigrali v preteklem tednu vseh tekem za italijansko prvenstvo. Zaenkrat so se pomenili le sledeči klubi: Roma - Genova (2:0), Pro Patria - Spal (1:2), Novara - Napoli (2:0) in Triestina, ki se je to pot sijajno izkazala na tujem igrišču proti Juventus. Zmagala je sicer z 1:0, a zaslužila bi tudi boljši uspeh. To je prva njena zmaga zunaj doma. Vse kaže, da se bo tudi letos izmazala in ostala še nadalje v prvi ligi.

V Montevideu so se zaključile tekme za naslov prvaka Južne Amerike. Zmagalo je predstavninstvo Urugvaja z 9 točkami, sledijo Argentina, Čile in Brazilija s 6, Paragvaj z 2 in Peru z 1 točko.

Tudi Madžari niso nepremagljivi! To se je videlo v Carigradu, kjer jih je turška nogometna reprezentanca premagala kar s 3:1.

ATLETIKA

V New Yorku je ameriški metalec kroglice O'Brien postavil nov svetovni rekord. Kroglo je zagnal 18,725 m daleč.

Ceprav je letos izredno mrzla zima, plavalci ne počivajo. V zadnjih tednih je zopet padlo nekaj svetovnih rekordov, seveda v zaprtih bazenih. Nizozemka Voorbij je postavila nov svetovni rekord v metuljkovem slogu na 100 metrov, mladi Avstrialc Thies je dosegel najboljši čas na svetu na 100 m hrbton v zaprtem velikem bazenu. Medtem ko je v plavanju na 100 yrdov postala najboljša na svetu

(Nadaljevanje na 10. strani)

13

Za
naše
najmlajšeZ
v
i
t
o
r
e
p
e
c
v
A
f
r
i
k
i

ŠUDITA SE, KATNE? RES JE V NAŠI VAŠI MNOGO VEČ ŽENSK KOT MOŽ, ZATO PA JIH IMA VSAK VSAJ DESET V HAREMU... JAZ SAM JIH IMAM TRIDESET...



TRIDESET? NO, TO MORA BITI RES ZABAVNO, KAJ, KOLEGA?

DA, DA ŽIM VEČ ŽENA IMAŠ, TEM VEČ VE LJUAŠ V NAŠI VASI...



VSTOPITA V MOJO HIŠO IN UŽIVAJTA MOJE GOSTO-LJUBJE...



ZASPAN SEM... TIJALE LEŽEM IN SE NASPIM...

KAJ BI PODNEVI SPAL! ZDAJ JE JIN DIJ, DA SE TI POVRNEJO MOČI! MENE POGLEJ: DOVLER JE KAJ NA MIZI, ME NE SPRAVIŠ OD TOD!



TEDAJ JE VSTOPILA LEJLA... PRIDITA ZA MENOJ JUNAKA: MOJ OŠE VAMA HOČE IZROČITI DARILA, KI JIH JE IZBRAL ZA VAJU...



UPAM, DA VAMA BODO VŠEČ, SAMA SEM MU POMAGALA IZBIRATI...

PREPRIČANA SVA, DA BODO DARILA VREDNA TVOJE LEPOTE, DEKLICA...



GLEJ, DA NE ODKLONIŠ DARIL... TO BI SMRTNO UŽALILO ŠEJKA IN LAHKO BI SE SLABO KONČALO...



DAROVE SEM VAMA PRIPRAVIL IN UPAM, DA VAJU BOM Z NJIMI RAZVESELIL IN POPRAVIL SVOJO NAPAKO...

BREZ DVOMA, O VELIKI ŠEJK.



...NATO JE OMAR POKAZAL DARILA.

NAJPREJ JE DAL VSAKEMU ŠKATLICO, POLNO DRAGOCENOSTI...



...ZATEM SO PRIVEDLI DVA KRASNA ŽREBČA...

NAJLEPŠA VRANICA MOJEGA HLEVA STA, TODA VIDVA STA VREDNA, DA JU JAHATA!



KOT DOKAZ, KAKO VAJU CENIM VAJU PROSIM, DA OSPANETA V NAŠEM PLEMENU, TER POKLANJAM VSAKEMU OD VAJU ŠE TU CAT CVETLIC!

CVETLIC?



...DA, CVETLIC, SKATERIMI SI NADOLNITA SVOJA HAREMA!



NA TIROLSKEM GRADU

V obeh visokih kaminih je prasketal ogenj. Svetlobo so pa dajale neštnevilne sveče, potaknjene ob stenah in v velike lestence. Po sredi je bila pogrnjena dolga miza za dvajset oseb s pozlačenimi krožniki in kristalnimi

kozarci. Na enem koncu mize je sedela baronica, na nasprotnem pa baron. Ostali stoli so bili prazni, ne — na vsakem je slonela podoba enega prednikov.

Marlena je ob tem pogledu kar otrpnila. Skoro bi bila zavpila, ko se je baronica, oprta na palico, dvignila in s težkimi koraki, s polno čašo vina v roki, drsela okoli mize. Pred vsako podobo se je priklonila in nekaj mrmrala. Včasih se je tudi zasmejala kot sraka, kakor da bi ji podoba kaj smešnega povedala. Marlena se je začela tresti. Stopila je korak nazaj in se tiho zmuznila skozi vrata. Bežala je v svojo sobo. Vrgla se je na posteljo in si stiskala

glavo s pestmi. Tista ženska je blazna, je nekaj vpilo v njej. Blazna! Zdaj se je spomnila, čemu so se ji starkine oči ob prvem srečanju zdele tako nečloveške — ker je blazna.

In on — Andrej, njen sin — se ji vdaja pri tem strahotnem početju. Čemu vendar? Marlena ni mogla dolgo zaspati. Vedno ji je vstajala pred očmi slika, kako je stara gospa z jastrebovim nosom, staromodno načičkana hodila s kozarcem v roki od slike do slike in vsaki nekaj šepetala. Poleg nje je ugledala blede sinov obraz, podoben krinki.

Kljub vsemu je Marlena pokrajino vzljubila. Ko se je z Mihcem sprehajala po travnikih in so se gorski vrhovi lesketali v belih in škrlatnih barvah, ji je srce prekipevalo od veselja nad toliko lepoto. Tekala je z dečkom po obronkih ali pa ležala v travi in otroku kazala, kako se spreminjajo oblike belih oblakov. Zdaj se je pokazal slon, pa spet krokodil ali kakšna druga žival.

Tako so poletni meseci potekali za Marleno hitro in prijetno. Nekoč se je baron peljal z njo in Mihcem v Bocen. Pokazal je družinski dvorec blizu mesta sredi velikega vrta, polnega bujnih rastlin in razkošnih sadnih dreves. Pristava je vzbujala prijeten vtis, čeprav je tu pa tam kazala, da je potrebna popravila.

»Kdo prebiva sedaj tukaj?« je vprašala Marlena.

TEDENSKI KOLEDARČEK

26. februarja, **nedelja**: 2. post., Valburga, Viktorin
 27. februarja, **ponedeljek**: Andrej, Aleksander
 28. februarja, **torek**: Gabrijel, Baldomir
 29. februarja, **sreda**: Roman, Antonija
 1. marca, **četrtak**: Albin, Antonina
 2. marca, **petek**: Neža, Pavel m.
 3. marca, **sobota**: Kunigunda, Agapa

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 22. februarja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	638—643 lir
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
100 dinarjev	87—90 lir
100 francoskih frankov	157—160 lir
funt šterling	1630—1690 lir
nemško marko	147,50—149,50 lir
pesos	13—14 lir
švicarski frank	148,75—149,75 lir
zlato	730—735 lir
napoleon	4650—4750 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 26. februarja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš ča; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasba za naše malčke; 15.30 Koncert zbora iz Rupe; 16.00 J. Strauss: »Nepotira«, opereta v 3 dej.; 21.00 Donizetti: »Don Pasquale«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 27. februarja ob: 18.22 Sibelius: Finlandia; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 28. februarja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Koncert tenorista Pavla Pokornjaja; 9.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder - C. M. Pensa: Brat, drama v dveh delih.

Sreda, 29. februarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska mamica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 21.30 Koncert violonista prof. K. Sancina; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 1. marca ob: 19.15 Sola in vzgoja; 20.30 Moški kvartet z Opčin; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Vieuxtemps: Koncert št. 5 za violino in orkester.

Petek, 2. marca ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Postna razmišljanja.

Sobota, 3. marca ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 15.30 Kavarjniški koncert orkestra Carla Pacchiorija; 16.00 Sobotna novela; 18.00 Koncert sopranistke T. Elliott; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 19.30 Koncert pianistke prof. M. Sancinove.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

Dawn Fraser, je Crappova postavila rekord na 440 yardov.

V nedeljo so bile v Zagrebu tekme za atletsko prvenstvo Jugoslavije v zaprtih prostorih. Dvakratna državna prvaka v teku na 60 m in 60 m z ovirami sta postala Slovenca Longer in nadarjena Stamejčičeva. V kroglji je postala državna prvakinja Kotlušek, na 600 m Slank in v skoku v višino Jug. Med moškimi je zmagal v skoku ob palici Lešek, v metu krogle Skiljevič, na 1000 m Sarič, med mladinci pa Margetič, na 3000 m Mogaša, v višino Miller in na 600 m Kopitar.

DRSANJE

V Garmischu je Amerikanec Alan Jenkins dokazal, da je zares najboljši na svetu. Kot v Cortini je bil tudi tu prvi. Za njim je zopet njegov nevarni tekmeč in sonarodnjak Robertson. Tudi v tekmi parov se je pokazalo, da so olimpijski sodniki pravilno sodili, saj je zopet zmagala avstrijska dvojica Oppelt Sisi Schwarz, kateri sledi kanadska dvojica in takoj za njo mlada nemška drsalca Killius in Ningel.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 207: Na sosedovem vrtu je zrasto drevo (oreh), visoko približno 3 metre, ki je oddaljeno 80 cm od mejnika. Ze sedaj dela senco in s tem škoduje povrtinini. Kaj pravijo o tem zakoni in kako naj ravnam s sosedom?

Odgovor: Oreh spada med visokodebelna drevesa, zato ga smemo saditi v razdaljo najmanj 3 metre od mejnika. To velja tudi za drevesa, ki niso bila nalašč vsajena, temveč so se sama razvila iz semena, ki je prišlo tja na nepojasnen način. Kako rešiti zadevo? Če ste s sosedom v prijateljstvu, bo najbrž zadostovala vljudna opozoritev. Če tega ne morete, pišite sosedu priporočeno pismo ali pošljite svojega zastopnika, da sosedu opozori. Če tudi to ne bi zadostovalo, je potreben odvetniški opomin z vsemi posledicami (morebitna tožba).

Vprašanje št. 208: Imam vlažno parcelo, ki ni primerna za obdelovanje, in tudi krma, ki zraste, ni mnogo vredna. Slišal pa sem, da se take parcele najbolj koristno izrabijo, če jih posadimo s topoli, katerih les kupujejo (tovarne celuloze in katerega ba je dobro plačajo). Ali so tudi pri topolih različne sorte, tako da so nekatere bolj priporočljive kot druge? Kako gosto naj drevesa sadim? V kolikih letih lahko dosežem primeren dohodek, oziroma koliko let morajo rasti topoli, da se jih izplača posekati?

Odgovor: Tudi pri topolih so različne sorte. Za naše kraje priporočajo tvornice celuloze predvsem kanadski topol, in sicer vrst (klon) L-214. Take sadike najbrž dobite v Torviscosi. Na vsak način

Vam svetujemo, da se obrnete prej na Kmetijsko nadzornišvo in se dogovorite o sorti in dobavi sadij. Mogoče jih dobite po znižani ceni. Gostota sajenja je odvisna od časa, v katerem mislite topole posekati. Če jih mislite posekati po 12-13 letih, potem jih sadite lahko bolj gosto, n. pr. na razdaljo 5 x 5 m. Če bi jih pa želeli posekati pozneje, to se pravi po 15 letih ali še pozneje, je na mestu bolj redko sajenje, in sicer na razdalji 8 x 5 m. Izkušnje namreč pravijo, da je celotni prirastek do 12. leta višji, če je sajenje bolj gosto, pozneje pa obratno.

Nagrado za najboljši jugoslovanski roman lanskega leta je prejel hrvaški književnik Mirko Božič, in sicer za svoj zadnji roman Neizjokani. Nagrajenec je romanopisec, dramatik in scenarist. Poleg Neizjokanih je napisal roman Kurlani, scenarij za film Deklica in hrast ter drame Most, Umik in Skrečnica.

Beograjska in dunajska vlada sta podpisali izjavo o medsebojnih kulturnih odnosih. V okviru dogovora so iz dunajskega Umetnostno-zgodovinskega muzeja poslali v Beograd, Zagreb in v Ljubljano slike in kipe beneških slikarjev. Razstava »Od Tiziana do Tiepola«, ki obsega mojstrovine od 16. do 18. stoletja, je bila otvorjena v ljubljanski Narodni galeriji 29. januarja.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

MALI OGLASI

Boljša dvočlanska družina išče pošteno in pridno postrežnico z dobrim priporočilom. Znati mora tudi kuhati. Plača dobra. Naslov na upravi našega lista



TOVARNA
Prinčič
KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

»Upravnik naših posestev. Nekaj sob je pa oddanih«, je odvrnil baron. »Počakajta me z Mihcem tam v vrtni lopi. Moram govoriti z upravnikom.«

Ko se je čez pol ure vrnil, mu je ležal krog usten pol zaničljiv, pol vesel nasmeh. »Ta lump«, je v jezi dejal, »me slepari, kjer more. Poleg tega si pa še domišljuje, da ničesar ne opazim.«

»Kaj mislite ukreniti proti? Ga ne boste odpustili?« je proti volji ušlo Marleni.

Nekaj trenutkov jo je začudeno gledal, nato pa je kakor po navadi skomignil z rameni.

Nekaj dni pozneje so zopet sedeli skupaj pri mizi. Ta skupna kosila so bila za Marleno včasih prava muka. Odkar je bila priča tiste ponočne večerje, je zaostriala sluh. Vedno pogosteje je v baroničinih besedah opazila znake blaznosti.

»Danes bom pisala družini Gugelhorn«, je nenadoma jevsknila in zvičajno poškilila proti sinu. »Hočem, da nas obiščejo še pred snegom in plazovi.«

Marlena je prisluhnila. Obisk? To bi bila prijetna sprememba na gradu, kamor nihče ne zaide.

»Čemu nas bi obiskali?«, je vprašal sin.

»Hči Nežika mora biti godna za poroko. Kakih dvajset bo imela. Družina je dobra, stara približno kot naša.«

Hočem deklet malo ogledati, ali bo za kaj,« je vresčala starka in si mela suhljate roke.

»Čemu hočeš to vedeti?« je počasi in ostro vprašal Andrej. Oči je srepol uprl v mater,

Baronica se je hahljala. »Čemu, sprašuješ? Zato, da se boš z njo poročil, če mi bo le všeč. Hočem videti vnuke plemenite krvi krog sebe.«

»Izbij si to misel iz glave, mama«, je mirno, a mrzlo odgovoril baron. »Če se bom še enkrat ženil — česar pa ne vem — si bom ženo sam izbiral, ne pa ti.«

Pri zadnjih besedah je starka sunkoma dvignila glavo. Njene oči so se sovražno zapile v sina. »Tako? To si mi upaš povedati?« je viknila. »Nekoč si mi že pripeljal počestnico v hišo. Hvala Bogu, dolgo ni mazala naše hiše. Drugič ne boš več tega storil, si slišal? To pot bom jaz izbrala žensko, ki jo boš vzela.«

Kot dva sovražnika sta se gledala mati in sin. Marlena je opazila, kako je baron težko krotil jezo. »Prepovedujem ti take besede o Gini, mati«, je hrapavo dejal. »Ne bom vzela žene, ki si mi jo namenila. To je moja zadnja beseda. O tem ne bom več govoril.«

Njegov glas je baronico za trenutek ukrotil. Odvrnila je oči, pogled ji je obvisel na Marleni. Zdelo se je, da jo je hipoma prevzela druga misel. Prežee ji je uhajal pogled od dekleta, ki je sedelo s povešeno glavo, na sina. Okrog ust se ji je nabral zaničljiv izraz in je tiho rekla: »Aha — upiraš se materi, ha, ker se je nekaj spletlo s to osebo tule, kaj?« Z migom glave je pokazala na Marleno. »Tvojemu nagnjenju k nizkotnosti to odgovarja. Zaradi mene se lahko z njo spečaš, toda poroka —«. Baron je ves rdeč skočil pokonec. »Mati«, je zavpil, treščil prtič po mizi in zaloputnil vrata.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)